UPT

Luce Laurand

TARZICIJE

hrabri kršćanski dječak

Luce Laurand

SVETI TARZICIJE

Knjižnica

U PRAVI TRENUTAK

184

Uređuje i odgovara
IVAN ZIRDUM

Izdavač
Karitativni fond UPT
»NE ŽIVI ČOVJEK SAMO O KRUHU«
ĐAKOVO

Tisak:

»TIME« ĐAKOVO

LUCE LAURAND

SVETI TARZICIJE

Peto izdanje

ĐAKOVO, 2002.

Naziv izvornika

SAINT TARCISIUS

Francuski izdavač

Apostolat des Editions

48 rue de Four

75006 PARIS

Deuxième édition revue par l'auter

S francuskog preveo

Dr Srećko Bošnjak

Knjiga se može naručiti na adresu:
Knjižnica
U PRAVI TRENUTAK
31400 ĐAKOVO, pp 51
Tel./fax: (031) 811-774
E-mail: u.pravi.trenutak@os.hinet.hr
www. u-pravi-trenutak.com

PREDGOVOR

Sveti Tarzicije mučenik je iz prvih kršćanskih vremena. O njemu je zabilježio sveti papa Damaz krajem 4. stoljeća slijedeće: Sveti Tarzicije nosio je svete Tajne *(posvećene Hostije)* kroz rimske ulice *i neznabožačka ruka htjede pogrditi svete Hostije, ali mladić je radije pošao u smrt, nego da bijesnim psima dopusti da pogrde Tijelo Spasitelja Isusa Krista.* Ubiše ga pogani i on postade kršćanski mučenik u mladenačkim danima. Papa Damaz ga uspoređuje s prvim kršćanskim mučenikom svetim Stjepanom, koji pogibe zasut kamenjem u Jeruzalemu. Vjerojatno je i Tarzicije bio zasut kamenjem.

Međutim, poznato je iz povijesti, da Tarzicije biješe jedan od akolita (pomoćnik kod Oltara) pape Stjepana. I., koji je umro 257. godine za vladanja cara Valerijana. Iste godine jedan papin akolit bijaše ubijen kod Kalistova groblja na Apijskoj cesti. Koliko je imao godina? Ne zna se sigurno, ali akoliti su bili mladići, koji su često zamjenjivali đakone u nekim službama (đakoni su prvi uz biskupe, odnosno svećenike kod Oltara).

Od prošlog stoljeća ime Tarzicijevo postalo je vrlo poznato nakon što je kardinal Wiseman napisao roman pod naslovom *Fabiola ili Crkva katakomba,* koje je, djelo prevedeno skoro na sve jezike i nebrojeno je onih, koji su to djelo s napetošću čitali.

• •

Luce Laurand napisala je novu knjigu o Tarziciju. Znalački je prikazala prilike u Rimu trećeg stoljeća i opisala Tarzicijev život tako živo kao da je snimljen u filmu. Poglavlje o mladićevoj smrti prikazano je tako, da mladić radije gine, nego da preda svete Hostije napadačima.

KOD JEDNE MISE U RIMU

Proljeće je. Divno rimsko proljeće. Ugodni zrak, skoro proziran unatoč noći, ispunjen mirisima divljih ruža i sviba. Perunika se rasevala po starim zidovima Servija Tulija, koji je šest stotina godina prije Isusova rođenja obzidao visokim bedemima malo trgovište: Rim.

On će postati veličanstveni grad Rim, koji se jednostavno zove Grad. Iskrivudane ulice se križaju i isprepliću između palača.

Zbog nedovoljne rasvjete, Rimljani, rano idu na počinak, ali Grad ipak ne spava. Mukla tutnjava označuje prolaz teretnih kola, koja nakon naredbe Julija Cezara smiju kružiti po gradu samo po noći, jer bi po danu zbog uskih ulica zakrčila promet i smetala prolaznike. Buka točkova preko kamenih ploča povećava se vikom kočijaša, koji požuruju upregnute konje i mazge... Mala grupa ljudi uklanja se teško natovarenim mazgama i drži se podnožja jednog brežuljka. Dvojica starijih ljudi razgovaraju međusobno. Približivši se carskoj palači zašutješe. Taj brežuljak, gdje počinje Rim i gdje se mramorni zidovi blistaju nekom čudnom bljedoćom među granama, to je Palatin, carski dvorovi.

Hrabro, možemo bez straha govoriti, reče stariji čovjek. Bog ima samilosti i ljubavi sa svojim vjernima, ne moramo se više skrivati. Mnogi plemići ugledali su se u primjer našeg dragog Asterija, mnoge plemkinje posvetile su se Gospodinu Bogu kao što su Rufina i Sekunda. Nismo više kao u vrijeme kad su kršćanima postajali samo robovi i siromašni zanatlije. Pravo svjetlo ušlo je u dvorove samog cara. A možda jednog dana rasvijetli i samog cara...

Njegov sugovornik, još stariji, odgovori na to, kako su Marko Aurelije i Septimije Sever na svoj način nazivani pravednima, a ipak su nastojali uništiti kršćane.

Jedan mladić, koji se pridružio, slušao je pažljivo i napeto njihov razgovor. Poznavao je povijest mnogih mučenika i često ih se spominjao misleći na njih i želeći da se ne vrate ona nekoć okrutna vremena.

– Moramo promijeniti pravac putovanja, jer prolaze natovarene životinje, pa ne bismo mogli proći a da ne bismo prekinuli red, koji napraviše konji i mazge, pa bismo izazvali psovke, a možda i bič goniča. Rimski stražari, noćna policija Rima podaleko je ove večeri.

Veliki Cirk, golema građevina, koja je mogla primiti tri stotine tisuća gledalaca, u kojoj Pompej jednog dana izvede dvadeset slonova, zauzimaše teren između Palatina i Aventina. Treba zaobići kako bi se stiglo do kuće jedne bogate plemkinje, čiji je stan preuređen u crkvu.

– Verekunde, zar ti ne vjeruješ da je car Valerijan, mudar i razborit u svemu, prihvatio u svojoj palači vjeru Kristovu? Njegova pastorka Salonina obratit će se na kršćanstvo. Čitao sam pismo biskupa Dionizija Aleksandrijskog, koji piše: »Carska palača slična je crkvi...«

– Bojim se, da dobri biskup malo ne pretjeruje, reče stariji čovjek. Ali žurimo, noć odmiče i mogli bismo zakasniti. Naša braća i sestre započet će molitvu, kako bi se pripravili za Svetu Žrtvu.

– Zaista, Verekunde, izgleda da se nečega bojiš. Ovdje smo mirni i sigurni, zašto mi to ne bi povjerio? Ako se radi o nekoj tajni, tebi je poznata moja razboritost i čuvanje tajne...

– Ne radi se o tajni, ali ipak je bolje o tome ne govoriti previše glasno.

Verekund pogleda iza sebe, kao da se pobojava prisutnosti kojeg špijuna u sumraku. Ali mjesec se uspinjao skidajući koprenu s puta kojim je koracala mala grupa slična njima prestižući ih i žureći se prema mjestu molitve. Već su na padinama Aventina ukrašenim vrtovima u kojima pjevaju brojni slavuji.

– Dobro znamo, da ne ide kako treba u pothvatima carstva. Svatko se žali i svi imaju razloga na to. Car je postavio na prijestolje svog starijeg sina Galiena, ali stvari ne idu bolje. Zato car sve više sluša svog ministra Makriana, našeg najgoreg neprijatelja.

– Ali ako je, kako se govori, Galienova žena kršćanka, zar nećemo biti branjeni i potpomagani?

– A da li je to istina? I da li će njezin utjecaj moći pobijati i suzbiti utjecaj vračeva i magičara, koji dođoše iz Egipta i zavladaše carskim dvorom?

– Car je mudar i neće dopustiti da ga zarobe magičarske ludorije. Makrijan je opasan protivnik, ali ako je Nebo s nama, prijatelji će biti uvijek jači nego neprijatelji.

– Ne treba zaboraviti na Isusove riječi: *Moje Kraljevstvo nije od ovog svijeta...*

Već su pred kućom, u kojoj će ove noći biti nedjeljna Božja služba koju će predvoditi biskup. Dva čovjeka požuriše kako ne bi zadnji ušli među sabrane vjernike. Male grupe pristižu u žurbi, a to su žene, koje se nisu mogle ranije uputiti od kuće zbog poslova, te robovi, koje su zadržali poslovi. Mladić je već stigao unutra. On će vršiti službu akolita. Bez sumnje, vršio je dosad službu

vratara, kome je dužnost pozivati vjernike na službu Božju i čuvati ulaz crkve. Bio je čitač, koji je čitao poslanice ili dijelove St. zavjeta. Đakonu je bila dužnost čitati Evanđelje. Sada je Tarzicije nosio svijeće, tamjan, te pomagao đakonu, dok je dijelio pričest pod prilikama vina, kako tada bijaše običaj.

Dvorana u kući plemkinje uređena je kao crkva za kršćansku službu. Ulazilo se kroz predvorje, u kome su se zadržavali *Katekumeni,* koji još nisu primili krštenje, te *pokornici,* koji nisu imali pravo biti na cijeloj Misi. Zatim dolazi nutarnje dvorište, okruženo hodnikom sa stupovima, gdje su se vjernici mogli smjestiti od nevremena. Potom se ulazi u dvoranu za blagovanje, gdje se dijelio kruh i vino Euharistije.

Svježi noćni povjetarac! U noći se kršćani skupljaju sjećajući se Svete Večere, Zadnje Isusove Večere s apostolima, na Veliki Četvrtak. Prije zore slavila se sveta Misa, spasiteljska Isusova Žrtva. U prve pijetle! Svećenstvo je zauzelo mjesto u velikoj dvorani. Svećnici, sedam đakona zaduženih da dijele crkvena dobra i pomažu siromahe, nalaze se oko rimskog biskupa, oko pape Stjepana I.

Malo dalje, u bijelim tunikama nalaze se akoliti. Svijeće još nisu zapaljene. Svjetiljke bacaju svoje blago svjetlo na skupljeno mnoštvo.

U nekoliko riječi papa poziva na molitvu.

– Pomolimo se, nastavlja jedan svećenik. U noći sva stvorenja slave Boga. Zvijezde, raslinstvo, anđeli s pravednicima...Sav svemir slavi Boga. Molimo se, da ne padnemo u zamku neprijatelja ljudi...

Svi su razumjeli, da se pod neprijateljem ljudi radi o sotoni. Ali i druge vrste nemira javljaju se u dušama.

Govori se kako iz carskog dvora Makrijan pohlepan i okrutan, sprema novo progonstvo...

– Molimo se, da ostanemo vjerni Bogu u vjeri.

Prije sedam godina za vrijeme progonstva Decijeva, mnogi su kršćani bili slabi. Neki su žrtvovali poganskim idolima, krivim bogovima, neki su isposlovali lažna uvjerenja, kojima se predstavljaju da su iskreno vjerni lažnim bogovima rimskog cara.

»Što će biti sa mnom? – mislio je Tarzicije. Neka me Bog čuva da ne bih sagriješio ohološću kuneći se unaprijed, da ću biti jak i da neću izdati Boga i pogaziti svoju vjeru. I sam sveti Petar bijaše slab za vrijeme muke Isusove te u noći zatajio Isusa. Ali Isus je rekao: *Kad vas izvedu pred sudove, ne bojte se što ćete govoriti, što ćete reći jer će vam se dati u onaj čas što ćete govoriti. Zaista, Duh vašeg Oca govorit će u vama...* Bog je naša snaga! Naša jadna braća, koja Ga zanijekaše, previše su se u se uzdala te ih je u času borbe njihova hrabrost napustila...«

Došao je čas da se zapale voštane svijeće, koje se tada stavljale na Oltar, nego su ih akoliti držali za vrijeme bogoslužja. Među svječonošama Tarzicije uvijek bijaše najpažljiviji, najrevniji, najgorljiviji. Njegovo lice odavalo je svježinu i djetinju blagost, izgledalo je preobraženo u bljesku svjetla.

U tom času držao je svijeću, ali on je znao da u svakoj službi, koja se odnosi na Boga, treba biti pažljiv, jer je svaka služba povezana s Isusovom žrtvom kojom se uprisutnjuje na Oltaru Muka Kristova. Svaki čin, svaka riječ treba slaviti Boga. Njegova smirenost, njegova sabranost, sve se to sjedinjuje s molitvom Pape i svećenika kod Oltara, sve to pomaže vjernicima u njihovoj molitvi.

Jedan stariji svećenik govorio mu je: »Akolit treba biti duhovno svjetlo. On treba svijetliti svojom pobožnošću. Kad se prikazuje vino i voda za žrtvu, on treba samog sebe prikazivati...«

I Tarzicije se prikazivao sa svetom Žrtvom svom svojom dušom. I on će jednom izgovarati kod Oltara svete riječi, po kojima će sam Bog pretvarati kruh u Kristovo Tijelo i vino u Kristovu krv. Na njegovu riječ, na riječ siromašnog stvorenja, Stvoritelj će silaziti na Oltar, a on će Ga davati svojoj braći. Ali, kad bi o tome mislio, bojao se, držeći da je toga nedostojan.

Misa je počela biskupovim riječima: Mir neka bude s vama, braćo, neka Gospodin bude s vama!

Siksto, prvi đakon, počinje molitve na grčkom jeziku: Kyrie eleison – Gospodine smiluj se«.

Molio se za katekumene (pripravnike za krštenje), za novokrštenike, za bolesnike, za zatvorenike-utamničenike, za prognanike...Na svaku nakanu prisutni su vjernici odgovorali: Kyrie eleison – Gospodine smiluj se!

Nakon skupne molitve za pomoć i milosrđe Božje, jedan čitač, mladić, uzeo bi smotak pergamene (još nije bilo knjiga kao danas), te čitao iz Poslanice sv. Pavla, iz spisa sv. Petra, sv. Ivana, sv. Jakova, sv. Jude Tadeja ili Djela apostolskih sv. Luke, ili nešto iz St. zavjeta. Dodavalo se i čitanje iz poruka biskupa iz drugih pokrajina. Između svakog čitanja vjernici su molili nešto iz Psalama, kako se još i danas čini. Evanđelje bi čitao đakon, a biskup bi onda tumačio glavne dijelove. Tako na primjer: Velim vama, svojim prijateljima, ne bojte se onih, koji ubijaju tijelo...

Tako je Isus govorio svojim apostolima, te ove božanske riječi daju odgovor uznemirenim vjernicima.

U jednom času, na poziv pape Stjepana, svi ustadoše i nastaviše moliti držeći uzdignute ruke prema nebu. Više prisutnih izade neupadljivo van. Katekumeni i pokornici, budući da ne mogu sudjelovati kod Pričesti, udaljuju se prije glavnog misnog dijela. Prikazanje, Posvećenje, Pričest.

Vjernici se približuju Oltaru, najprije muškarci, pa onda ženske. Prisutni donose kruhove od najčišćeg pšeničnog brašna, okrugle i ukrašene križem, te bočice vina od pitome loze.

Đakoni izabiru od njih najljepše, da ih postave na Oltar, a druge kruhove uz ulje, med, masline i drugu hranu podijelit će najsiromašnijim, starcima, bolesnim i udovama, koje su bez sredstava za sebe i djecu.

Zatim đakoni ulijevaju vino u kalež za posvetu. Velika tišina je zavladala među vjernicima.

Papa Stjepan se spominje muke Kristove, te govori riječi pretvorbe: »On uze kruh, riječima blagoslova tebi dade hvalu i reče: UZMITE I JEDITE OD OVOGA SVI, OVO JE MOJE TIJELO, KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI, Na isti način uzevši vino reče: OVO JE MOJA KRV, KOJA SE PROLIJEVA ZA VAS. Kad god budete ovo činili, činite na moj spomen.« Spominjući se dakle njegove smrti i uskrsnuća, prikazujemo ti kruh i kalež zahvaljući tebi, što si se udostojio da budemo pred tobom i da ti služimo«.

Slušajući svete riječi, o prisutnosti Božjoj na Oltaru, poseban žar obuzeo je Tarzicijevo srce. Dakle, tu je On, Bog, koji postade čovjekom. Isus Krist, koji dade ljudima takav znak ljubavi da je podnio muku i umro za sve. Tu je On pod prilikama kruha naših dana, pod prilikama vina u kaležu.

»Da li sam dostojan biti pred njim? Da li su moje misli pravo usmjerene naBoga, koji me je toliko ljubio, koji je učinio za me više nego ću ikad roditelji ili bilo koji prijatelj moći učiniti?«

Papa povišenim glasom govori:

– Molimo te, da pošalješ svoga Svetoga Duha...da sjediniš sve ove, koji se pričešćuju, da ih ispuni Duh Sveti, kako bi se ojačala njihova vjera u istini.
»Je li moguće, mislio je Tarzicije, da ću jednog dana ja imati pravo uzimati svetu Hostiju i pružiti posvećeni kruh vjernicima?«

Prije Pričesti vjernici su izmjenjivali znak mira znajući dobro njegovo značenje: ljubav prema Bogu i bližnjemu treba ispuniti njihove duše. Često su čuli: kruh je sačinjen od mnogo zrnja, vino od mnoštva grožđanih boba, a to predstavlja narod Božji, kome je sveti Pavao želio, da svi budu u ljubavi, »jedno srce i jedna duša«. Prisutnost Božja u svim ovim srcima po svetoj Euharistiji pravo će ih sjediniti.

– Đakon bi rekao: Vi, koji stojite, naklonite glavu!

Papa Stjepan zazvao je blagoslov Božji na okupljene vjernike.

– Bože, blagoslovi sve prisutne, poslušaj njihovu molitvu...Čuvaj svima tijelo i dušu.

Đakon bi upozorio:

– Dobro pripazite!

Da ne bi koji od prisutnih nedostojno primio presvetu Euharistiju, papa bi dodao:
– Ove svetinje su samo za svete!

Prisutni su dodali:

– Samo je jedan Otac, samo je jedan Sin, samo je jedan Duh Sveti!

Pričešćivanje je dugo trajalo. Svi su primali posvećeni kruh i posvećeno vino iz srebrenih posuda. Pjevači su radosno klicali: »svetom Tijelu Kristovu, Jaganjcu Božjem, koji se predao za naše spasenje«. Tarzicije se pričestio uz svećenstvo i nastavio svoju akolitsku službu. U tišini klanjao se Bogu, koji je prebivao u njemu, Duša mu je gorjela od ljubavi poput svijeće, koja je dogorjela bacajući titravi plamen.

Grad se budio zorom. Tek što se dan pojavio iznad Eskvilina, jednog od sedam brežuljaka, prenapučeno središte Rima ispunjalo je rondanje kola ili topot konja i mazgi, udarci kovačkih čekića i povici trgovaca. U jednoj školi (škola bi počimala vrlo rano) vikali su daci...

Kršćani, smirene duše, ojačani božanskom snagom, razilazili su se na sve strane. Bogatiji su odlazili u svoje lijepo uređene kuće na podnožju brežuljka, a siromasi krivudavim uličicama oko starog Foruma, Velikog Cirka i brežuljka Janikula.

Dvojica kršćana, vjerojatno Verekund i njegov prijatelj izmijeniše pozdrave!

– Neka nas Bog čuva i štiti!

– Nek nas čuva od neprijatelja!

Ali i oni zašutješe brzo, jer često su se špijuni znali uvući među prolaznike, pa bi ih mogli prepoznati i prijaviti Makrijanovoj miliciji.

Svećenici i svećenički pripravnici, pomoćnici zajedno su stanovali u jednoj siromašnoj gradskoj četvrti. Vraćajući se tamo Tarzicije je razmišljao o svojim odlukama za vrijeme noćne službe Božje, za vrijeme svete Mise i o možebitnoj opasnosti koja svaki čas može ugroziti kršćansku zajednicu. Sve je ovisilo o caru, o kome su kršćani govorili da je pametan i razborit, da je pravedan, te da neće dopustiti, da njima zavlada jedan čovjek, koji je vrlo lukav i okrutan i koji se udružio s magičarima i vračevima. Budući da vjera dobiva sve više pristaša, treba više nego prije upoznati kršćane u carskoj palači. Car Valerijan neće ih osuđivati bez razloga...

– Ali, ako ustreba, o moj Bože, i ako mi Ti daš snage, spreman sam biti mučenik, Tvoj svjedok...

• •

Isus je govorio svojim apostolima: *Bit ćete mi svjedoci,* i oni su zaista svjedočili prolijevajući svoju krv, moleći za svoje ubojice, kao đakon Stjepan, koji bijaše kamenovan u Jeruzalemu.

Sveti Ivan, preljubljeni apostol, izbjegao je smrtnu kaznu, ali trpio je u prognostvu na otoku Patmosu.

Kršćani će častiti posebnom gorljivošću uspomenu na svoja dva velika apostola, na Petra i Pavla. Poznato je, da je Petar, nakon što je napustio Jeruzalem otišavši u Antiohiju, napokon stigao u Rim. Naskoro se u Rimu nova vjera, vjera kršćanska, širila u židovskoj četvrti, a zatim i po drugim dijelovima Grada, pa čak i oko cara Nerona. Ali, jedne srpanjske noći izbio je u Rimu golem požar. Često se to dešavalo u Rimu, u kojemu su uske ulice, nagomilane trgovine uzrokovale širenju požara. Međutim, nikad nesreća nije bila takvih razmjera kao taj put. Kroz šest dana i šest noći, jedanaest četvrti grada Rima gorjelo je i život izgubiše mnoge obitelji. Vjetar je možda najviše bio uzrokom tome, ali srdžba naroda bijaše velika. Premda je Neron otvorio unesrećenima privremeni pristup u vrtove Palatina, narod je optužio cara, da je on prouzročio požar, da je on hotimice podmetnuo vatru. Neron, bojeći se možebitne pobune, okrivio je kršćane, da su odgovorni za nastalu nesreću. Tamnice se napuniše i kršćani bijahu izloženi najstrašnijim mukama. Neki su bili živi spaljivani. Gorjeli su kao žive baklje...

Apostol Pavao, već utamničen, pa pušten, biješe ponovo uhvaćen i zatvoren u isto vrijeme kad i Petar. Petar je osuđen da umre raspet na križu, ali je sebe

smatrao nedostojnim da pogine kao Isus, pa je zatražio, da bude razapet tako da mu glava bude okrenuta prema zemlji. Mučen je i poginuo na vatikanskom brežuljku, dok je Pavao, kao rimski građanin, bio osuđen, da mu mač odsiječe glavu izvan gradskih zidina.

*Nakon smrti Neronove (Neron je ubijen kad je po*kušao bježati iz Rima) u jednoj godini vladali su Galba, Oton i Vitelije, zatim Vespazijan, čiji sin Tit uništi Jeruzalem, što je Isus unaprijed bio prorekao i zbog toga zaplakao. Iza Tita vladao je njegov brat Domicijan.

Nakon deset godina car je ustanovio da u njegovoj blizini i u samoj njegovoj obitelji ima kršćana. Njegov bratić Flavije Klement i njegova žena Domitila bili su već kršćani. Domitila je predala zemljište, da se napravi groblje, gdje bi kršćani mogli sahranjivati i častiti svoje mrtve. Članovi rimske aristokracije, rimskog plemstva obraćali su se na kršćanstvo. Domicijanov bratić je umoren, a Domitila otjerana u progonstvo. U to vrijeme sveti Ivan na Patmosu napisao je svoju knjigu zvanu Otkrivenje.

Mnogo je bilo žrtava, čija imena ostadoše nepoznata.

Car Trajan biješe ljudskiji i pravedniji od Nerona i Domicijana. Međutim, i on je progonio kršćane. Govorio je: »Ne treba ih tražiti, ali ako budu prijavljeni od špijuna, treba ih kazniti«. Slijedile su brojne prijave i optužbe i mnoga mučenja. Neznabošci, ne shvaćajući svete obrede kršćanske vjere, mislili su, da su kršćanske svete tajne zločini. Trajan ozlojeđen zbog kršćanskog bogoštovlja, potpomagao je pogansko idolopoklonstvo i poganske, neznabožačke žrtve...

Među kršćanskim mučenicima spominje se posebno sveti Ignacije Antiohijski, koji je doveden u Rim i tu

bačen živ pred lavove. On je želio, da ga zubi divljih zvijeri samelju, kako bi postao ugodna žrtva Bogu!

Trojica papa, Evarist, Aleksandar i Siksto I. jedan za drugim poginuše za svetu vjeru Kristovu.

• •

Car Marko Aurelije, kojega su smatrali mudrim, dao je mnoge kršćane mučiti i pobiti. Ne samo u Rimu, nego i u drugim mjestima ginuli su mučenici za svetu vjeru. Špijuni su pokazivali vlastima ljude, žene, starce, mladiće i djevojke, gospodare i robove. Stari biskup Potin, doveden na sud, bio je predan divljoj poganskoj rulji, koja ga je tukla i mučila, da je nakon toga umro u zatvoru. Drugi su vođeni u veliko kazalište, da ih pred mnoštvom razjarene svjetine požderu divlje zvjeri. Među njima bijahu i mlada ropkinja Blandina i dječak Pontik od petnaest godina. Svi su strahovali za Blandinu. Njezina gospodarica, koja je pripadala grupi mučenika, bojala se, da neće izdržati u mukama za vjeru. Ali, Blandina je pokazivla takvu snagu na sudskom ispitu i na mukama, da su se krvnici izmorili i vrlo čudili, da je još na životu nakon tolikih muka. Tijelo joj bijaše izranjeno, puno modrica i otvorenih rana. Ona je stalno ponavljala: »Ja sam kršćanka. Kršćani ne čine nikakva zla!« Neki, između najkasnije uhapšenih, ne mogoše podnijeti stanovitih muka u tamnici i umriješe brzo.

Matur, Sankt, Blandina i Atal odvedeni su pred divlje zvijeri. Blandina bijaše obješena na jedan stup, da bude plijen razjarenih divljih zvjeri. Izgled djevice tako razapete, koja je stalno molila glasno, utvrđivao je prisutne kršćane u vjeri. Kao da su gledali raspetog Isusa, koji je trpio za njih. Začudo, nijedna divlja zvijer nije se približavala k Blandini! Malena, slaba, izmrcvarena, prezrena, ali ojačana snagom Kristovom! Odvedena

ponovo u zatvor, hrabrila je one koji su čekali smrt i vraćala k Bogu one, koji su bili zanijekali svoju kršćansku vjeru!

Prema mladoj mučenici ispovijednici su pristupili ispunjeni radošću, obasjana lica slavom i ljepotom. Njihovi lanci izgledali su kao ukrasi... Širili su miris Kristov, da su se mnogi pitali, nisu li uzeli mirisne pomasti...

Blandina je ostavljena da pogine zadnji dan s Pontikom. Njih dvoje bijahu prisutni, dok su ostali bili mučeni i umirali. Izmučeni oboje, nisu nimalo umekšali srca neznabožačkog mnoštva, koje ih je promatralo, a još više bjesnilo i vikalo na njih, što su ustrajno odbijali da se klanjaju idolima, krivim poganskim božanstvima. I da se udovolji okrutnosti i surovosti mnoštva, mučitelji su najužasnijim mukama zadavali zadnje udarce mladim mučenicima. Blandina je hrabrila Pontika pa su oboje ustrajali do kraja, vjerni Kristu do smrti! Iza smrti Pontika došao je red na Blandinu. Bijaše sva sretna u mukama. Podnijela je ponovne udarce bičem, muke na užarenoj stolici, pritegnute lance, i razjarenost bijesnog bika, koji ju je više puta bacio u zrak. Ali, ona je već uživala u razgovoru s Kristom, za koga je u mučeništvu žrtvovala svoj mladenački život i sačuvala svetu vjeru... Do izdisaja stalno je ponavljala riječi: »Ja sam kršćanka. Kršćani ne čine nikakva zločinstva!«

Mržnja neznabožca nije jenjavala. Nakon poplava, gladi, kuge, ratova i drugih katastrofa okrivljavali bi kršćane govoreći: »Kršćane pred lavove. Smrt kršćanima!« U isto vrijeme među zatvorenim kršćanima biješe i plemenita žena Felicita sa svojih sedam sinova. Ona ih je poticala na žrtvu života, pa se nijedan nije pokolebao u mukama. Felicita je podnijela mučeničku

smrt nakon hrabre smrti svojih sinova. Počivaju u Kalistovu groblju izvan Rima, na Apijevoj cesti.

Potresna je povijest i svete Cecilije. Djevojka, plemenita roda grada Rima. Od djetinjstva je pripadala kršćanskoj vjeri. Roditelji je zaručiše za mladog neznabošca Valerija. Cecilija ga je pozivala da se potpuno preda Kristu kao i ona. Obratila je i brata zaručnikova imenom Tiburacija. Obojica pogiboše za Kristovu vjeru, a nakon njihove smrti pogibe i ona govoreći: »Sveto ime Božje nećemo nikad zanijekati!«.....Kao Cecilija govorilo je dvanaest kršćana iz Kartage, sedam muškaraca i pet ženskih. Na pitanje poganskog suca odgovarali su: »Ja sam kršćanin, ja sam kršćanka i to želim ostati do smrti!« Osuđeni na smrt, govorili su glasno: »Zahvaljujemo Bogu!«

Zatim slijedi petnaest godina mira, pod vladavinom cara Komoda, sina Marka Aurelija i na početku vladanja Septimija Severa. U pokrajinama carstva kršćani su prijavljivani, mučeni i ginuli... U Rimu ih pogani nisu prijavljivali miliciji kao prije. Tako je broj kršćana postajao sve veći. Ali sve se izmijenilo kad je car Septimije Sever u napretku kršćanstva vidio opasnost protiv rimske moći i naredio da se moraju progoniti i suditi kao prije.

U to vrijeme poginuše biskup Irenej i mladi Simforijan u Galiji. U Kartagi uhapsiše dvije mlade majke, jednu bogatu plemkinju, a drugu ropkinju. To su Perpetua i Felicita. Podnesoše s mnogo drugih zatvorenih kršćana muke u tamnici. Perpetua, utješena viđenjem raja, hrabrila je ostale...

Dulje razdoblje mira prođe za vladanja nekoliko careva. Aleksandar Sever imao je samilosti prema kršćanima. Za vrijeme cara Mksimina opet nastade

progonstvo, ali ne u cijelom carstvu. Papa Poncijan i svećenik Hipolit umriješe u progonstvu u Sardiniji.

Tarzicije je od djetinjstva znao za progonstva. Slušao je u roditeljskoj kući i za vrijeme bogoštovlja, kako je Isus govorio, da je najveći znak ljubavi dati život za sve. I Tarzicije se utvrdivao u želji, da žrtvuje svoj život za Krista.

Nekad oficir, imenom Decije, postaje car. Naumio je uništiti bez milosrda sve strane religije, koje je jednim imenom nazivao »Istočnjačke sekte«, koje su dolazile iz Sirije, Perzije i Egipta. Ali sektom je smatrao i kršćansku vjeru. Druge sekte s Istoka tajno su bile vjerne kultu svojih idola, a javno su žrtvovale carskim idolima. Kršćanima nije bilo lako izbjeći progonstvo. Božje zapovijedi zabranjuju psovku, žrtve krivim bogovima, laž, kletvu. Poganski suci naredivali su osumnjičenima da pale tamjan pred idolima, da jedu žrtvovano meso, da pogrduju ime Isusovo...Pravi kršćanin ne smije ni pomisliti na to!

Jedna od prvih žrtava biješe papa Fabijan.

Kršćani su se i dalje skupljali na bogoštovlje, ali u velikoj tajnosti. Doznavali su novosti primljene od putnika ili iz pisama dobivenih iz pokrajina.

Tako se saznalo o smrti svećenika Pionija iz Smirne. Kad su tražili od njega, da žrtvuje poganskim idolima govoreći mu: »Ugodan život, Pionije, svjetlo je lijepo!« Uhvaćeni svećenik je na to odgovorio: »Da, znam ja to, život je sladak, ali za nas kršćane postoji drugi život, koji mi očekujemo. Da, svjetlo je lijepo, ali postoji pravo svjetlo, u koje se nadamo doći.« Izdišući u mukama reče: »Umirem, da se kasnije probudim u uskrsnuću za vječnost!«

Dolazi vijest iz Azije. Radi se o čovjeku iz naroda, o jednostavnom trgovčiću Maksimu. Suci su ga pitali, zar nije znao za carske odredbe, da treba zanijekati kršćanskog Boga i klanjati se idolima carstva. On je neustrašivo izjavio: Poznata mi je nepravedna odredba i zato sam izjavio da sam kršćanin. Odbijajući da žrtvuje krivim bogovima, idolima, poginuo je zasut kamenjem poput svetog Stjepana, prvog mučenika...Dakle, postoji divno svjetlo, koje daje utjehu onima, koji ginu za Isusa!

U Siciliji, djevica Agata pokazala je silnu snagu, koju Bog može dati najslabijima, pa je ostala jaka u najgorim iskušenjima i mukama.

Pred skupom vjernika čitalo se pismo biskupa Dionizija iz Aleksandrije. Tarzicije je skoro svaku riječ sačuvao u svom pamćenju.

U Aleksandriji grozno progonstvo. Kamenovan je jedan starac, žena imenom Kvinta...Pogani su upadali u kršćanske kuće i prijavljivali uhvaćene...Djevica Apolinija već u godinama uhvaćena i osuđena na muke! Tukli su je tako žestoko po vilici, da su joj izbijeni svi zubi. Zapališe izvan grada veliku lomaču i naredišе joj da izabere: Ili pogrditi Isusa, ili izgorjeti u plamenu. Izabrala je smrt na žeravi!

Svuda se vikalo: Tko neće pogrditi Krista, bit će spaljen u vatri! Mnogi su tako izgorjeli živi, a nisu pogrdili Spasitelja Isusa! Jedan vojnik, imenom Bezant pokušao je zaštiti kršćane, ali pogani se digoše na njega. Osudiše ga da mu se odsiječe glava!

Tako podnesoše muke i poginuše starac Julijan, žene Amonariona, Merkuria, Denisa. Dječak, imenom Dioskur od 15 godina tako se junački držao i hrabro odgovorio braneći svoju vjeru, da se sudac zadivio nad njegovom hrabrošću te mu je vratio slobodu...

Progonstvo, često vrlo okrutno, nije trajalo previše dugo. Nakon smrti pape Fabijana, postade papom Kornelije. U mukama su neki kršćani bili slabi. Biskup Ciprijan iz Kartage dobio je od pape Kornelija obavijest, da se oprosti pokajnicima, da se opet prime u zajednicu. Pomoći će im Tijelo i Krv Kristova, da se očiste od izdaje u slabosti. Međutim, ne dođe do potpunog mira. Papa bijaše protjeran od rimskih vlasti u Civita Vecchia na brežuljak sjeverno od Rima, gdje je umro kao mučenik. Njegov nasljednik Lucije, protjeran kao i on, vratio se u Rim na početku vladanja cara Valerijana.

Vjernici su istračali preda nj, padali na zemlju pred njim, moleći za njegov blagoslov. Neki su (kao sveti Ciprijan, koji ovo pripovijeda) u svojoj radosti grlili papu kao *svog oca*. On je otac svih kršćana! Majke s djecom molile su blagoslov za se i djecu...Papa je sve blagoslivljao smiješeći se okružen od mnoštva....

I Tarzicije tu bijaše. Približio se onome, u kome je gledao namjesnika Isusova na zemlji. Razumio je riječi, koje je papa Lucije uputio klericima. Molite Boga...Nakon smrti čeka vjerne kršćane božanska gozba... Bolje je izabrati i nasilnu smrt, nego uživanje na ovom svijetu i grijeh, koji nas rastavlja od Boga...Nasljedujte Krista...Izgovorivši te riječi, pružio je ruku na glavu Tarzicija. Nasljedujte Krista...Molite se Bogu...Radije smrt nego grijeh...Ove papine riječi ostale su stalno urezane u srcu mladog Tarzicija. Slijedeće godine, u proljeće 254., umro je papa Lucije.

KOD RIMSKIH SIROMAHA

Jednog dana, Tarzicije, na poziv dakona Siksta, koji će naskoro naslijediti papu Stjepana, odazvao se kao akolit na bogoslužju, da odnese nešto hrane jednom bolesniku.

Možda ćeš naskoro biti pozvan, da mi pomogneš i u težim poslovima...Još si mlad, ali si mudar i razborit za svoje godine, govorio mu je dakon. Nakon tih riječi dakon Siksto izgledao je zabrinut, ali Tarzicije iz poštovanja nije se usudio bilo što pitati ili govoriti, nego je prihvatio košaru s kruhom, maslinama, sirom...i uputio se prema određenom mjestu.

Čovjek, kome je trebala pomoć, stanovao je na drugoj strani grada. Tarzicije se zaputio preko carskih trgova. Redom preko trga Cezara, Augusta, Vespazijana, Nerve, Trajana. Svi su oni darovali gradu po jedan trg, jer je stari rimski trg postao vrlo uzak za parnice, šetnje i trgovanje. Uz trgove je bilo drveće, spomenici, vodoskoci. Carev hram biješe s druge strane bazilike određene za parničenje. Dvije biblioteke, jedna za grčke jedna za latinske knjige bile su odijeljene prostorom, na kome se diže Trajanov stup (koji i danas postoji) s 2500 likova na mramoru, koji predstavljaju Trajanove pobjede nad Parćanima i Dačanima. Carev je grob na podnožju!

Tarzicije je izbjegavao, da se zadržava u blizini tih hramova ili da gleda spomenike idola. Car August izgradio je osamdeset i dva hrama, a njegovi nasljednici izgradivali su nove. Neki su nestali. Sistematski su se rušile građevine cara Nerona, posebno njegov Zlatni dvorac vrlo raskošan...Umjetno jezero bijaše na mjestu,

gdje se sada nalazi Vespazijanovo kazalište zvano kolosej.

Kako je žalosno, mislio je Tarzicije, što ovi nisu još znali naći pravog Boga, nego su se okruživali okrutnim bogovima, za koje su pogani, neznabošci mislili, da su jači od ljudi, da su mladi, ali često srditi, pa ih treba žrtvama ublažavati. Nisu tražili od podložnika moralnog života... Poganski bogovi su bezbrojni, Siromašni narod Rima, okolni zemljoradnici i pastiri slavili su kućne bogove lare, penate. Manji bogovi su čuvari polja, voćnjaka, ovčarica, izvora, stada. Za građane su Jupiter, Mart, Venera, Minerva, Junona, i Livija, njegova žena. Antonin i carica Fustina imaju svoje hramove.

U Rimu nadoše mjesta i bogovi pobijedenih naroda. Nakon smrti Decija, ponovo se počelo častiti idole Mitre, Osirisa ili Adonisa. Bezbrojni su vračari, magičari, proročice, koje savjetuju sve društvene klase... Žalosno praznovjerje!

Jednog dana svi će upoznati pravog Boga, koji je za sve ljude dao svoj život iz ljubavi i milosrda, da bi se mogli svi spasiti nakon smrti... Mladi Tarzicije sretao je mnoštvo, bogataša, ali i robova i siromaha...

Tarzicije se žurio kroz mnoštvo, na koje se nije obazirao, te napokon stiže do jedne postolarske radnje i stupi pred postolara Grka, koji bijaše kršćanin.

Opazivši mladog Tarzicija, prestao je s poslom, da se pozdravi s Tarzicijem. Tarzicije mu reče, kako ga je poslao dakon Siksto, da bolesnom Evandru donese nešto najpotrebnije za hranu. Već je blizu stigao. Tarzicije se uspinjao preko ljestava do potkrovlja, gdje se nalazio starac bolesnik u prostoriji jednoj i siromašnoj osvijetljenoj samo jednim jedinim prozorčićem. Sedam

godina proveo je u tamnici a sada trpi zbog podnesenih patnja u zatvoru.

– Slava Bogu i hvala onima, koji se brinu za nevoljnike, uskliknuo je starac, kad mu je mladi akolit dao hranu. Neka Bog štiti i čuva našu braću, dodao je bolesnik. Opet se digla oluja. Čujem koješta o prijetnjama kršćanskih neprijatelja. Nitko se ne obazire na moju prisutnost ovdje u potkrovlju pa glasno govore dolje u radionici i sve mogu čuti. Daleko smo od carskih dvorova, ali robovi kruže okolo i novosti se tako šire po trgovima i kupalištima...

On je govorio poluglasno pa Tarzicije nije mogao sve razumjeti.

– Kruže glasovi da će car promijeniti držanje. Mislili smo da je spreman na obraćenje na Kristovu vjeru, a evo sotona, neprijatelj Božji je uza nj... Magičari su ispitivali, što se to događa s carem, ali ništa ne doznaše. Razumije se, ako poganskih bogova nema, nema onda tko ni odgovoriti na pitanja!

– Ali zašto ćemo biti ugroženi!

– Magičari iz Egipta uvjeravaju cara da, ako bogovi šute i ne daju odgovora, uzrok je u tome, što car trpi kršćane u svom carstvu! Potresi su uništavali sve do Afrike. More je potopilo gradove... Došla je i kuga. To je srdžba bogova! Tmurne glasine dolaze iz pokrajine i šire se sve do običnog svijeta Rima.

– Barbari su već na obalama Rajne i na obalama Dunava, a drugi opet ugrožavaju Grčku... Razbojnici se pojavljuju na kopnu kao i gusari na moru. Narod se buni u Africi. U Rimu će zavladati glad, jer žito iz Sicilije neće doteći. Koješta se govori o Antiohiji i Siriji!

Antiohija bijaše jedan od prvih gradova carstva i stalno se odvijala trgovina sa Sirijom. Ali za kršćane An-

tiohija bijaše grad, u kojem je propovijedao sveti Petar kao i sveti Pavao prije nego dodoše u Rim. U Antiohiji se učenici Isusovi prvi put nazvaše kršćanima.

– Antiohiju će zauzeti vojska perzijskog cara!

On reče: Mi smo u rukama Božjim!

Sve to može biti istina. Mir, koji su kršćani neko vrijeme uživali, bio je samo prekid progonstva, kao što često bijaše od vladanja cara Nerona. To je vrijeme da kršćani odahnu i da se pripravc na nove kušnje i progone. Riječi pape Lucija odjekivale su u njegovom pamćenju: Mučenička smrt vrijedi više nego sva svjetska uživanja... Uživanje u jelu, piću i nečistoći kršćanima je odbojno. Pogansko uživanje protivno je nauci Kristovoj.

Starac reče:

– Možda će Valerijan umrijeti kao i Decije. Progoneći Gote, koji ubiše njegova sina, smrtno je ranjen... Ali mi nemamo pravo željeti smrt nikome, makar nam bio najveći neprijatelj. Zakon Božji, zakon ljubavi i opraštanja, u tom je naša sreća i naše spasenje! Uvijek će biti sretni oni, koji ljube siromaštvo, koji su blagi, koji su miroljubivi, koji vole pravdu i koji su čista srca!

U radionici postolar Ruf popravlja obične sandale.

– Posao nije naporan. Ostario sam, veli on, a i ne znam praviti raskošnu obuću za bogataše. Hvala, Tarzicije, što si došao k nama. Vidjet ćemo se kod slijedećeg sastanka, kod Mišc, ako...

Netko je prošao ispred radnje i kao da se zaustavio. Obučar je zašutio. Nakon nekoliko dana, grožnje koje su prijetile kršćanima, sve jasnije su se širile.

CAREVA NAREDBA

Tijekom ljeta godine 257. kakve li su se misli rojile u glavi starog oca u raskošnim prostorijama Palatina? Kao i obično, bogati Rimljani preko ljeta napuštali bi grad, u kome je vladala nesnosna vrućina, te bi provodili dane na pošumljenim obalama nedaleko jezera Nemi i Albana, ali tog ljeta Dvor i patricij (plemstvo) boravili su u Rimu i kao da je pod utjecajem rđavih vijesti njihov uobičajeni život bio prekinut.

I svaki glasonoša, ili skoro svaki, donosio bi po koju zlokobnu, strašnu vijest. Stoljeće prije toga, barbari bi se potresli čim bi se spomenulo ime Rim! Rimske čete pobjedonosno su napredovale prema krajevima, koji su obilovali zlatom, mirodijama, dragim kamenjem, izvrsnim plodovima, divljim životinjama, koje su dopremali da zabavljaju Rimljane-neznabošce. Rimske čete provaljivale su kroz neprohodne šume hladnih pokrajina, odakle bi dovodili mnoštvo zarobljenika s plavom kosom i sjajnim očima. Izgledalo je tada da će rimsko carstvo zavladati svijetom. Njegove granice išle su od plaža Maroka do ušća Rajne i tijekom ove rijeke. Zatim uz Dunav do Crnog mora, zatim Krim, Armenija, Mala Azija, Sirija, Palestina, Egipat, sjeverne afričke provincije, zatvarajući tako cijelo Sredozemno more. Rimljani su ga zvali *mare nostrum,* naše more!

Međutim, Rimljani moradoše napustiti neke azijske pokrajine, tako da se moglo obnoviti perzijsko kraljevstvo, koje se protezalo od Sirije do Indije... i kralj Spar navalio je na Antiohiju...

Franci ugroziše Rajnu, Alemani Dunav, Goti, nastanivši se na jugu Sarmacije (današnja Rusija), žurili su

do obala Egejskog mora, koje zapljuskuje istočnu stranu Grčke...

Glasovi, koji su se širili, bijahu istiniti i stvarni. Za rimsko carstvo dođoše teški dani. Govorilo se o pljačkama, o razbojstvima, o gusarstvu, o krađama, otimačinama, pobunama u pokrajinama. Narod je mrmljao protiv skupoće živežnih namirnica. Carski Rim nije više bio u stanju čuvati i štititi putnike. Narod se tužio na poreze, koji su se stalno povećavali...

Ministar Makrijan uporno je tvrdio uznemirenom caru, da su kršćani krivi svemu zlu, koje ruši rimsko carstvo. Makrijan je doveo na Palatin magičare i vračeve i govorio, kako su za sve krivi kršćani, koji žele uništiti Rim. Kršćani su neprijatelji carstva!

– Carev ministar Makrijan podjarivao je starog cara, kako su kršćani obogatili, kako imaju kuće, zemljište, zlato. Njima je dopušteno da prave hramove svom Bogu i groblja, koja su samo za njih rezervirana. Kršćani su bande razbojnika, jer traže da naškode carstvu. S njima treba početi postupati kao s razbojnicima. Poubijati ih ili ih protjerati na prisilni rad u rudnike.

Car je na to šutio, ali Makrijan je znao, da će njegove klevete uspjeti i da će kršćani biti osuđivani.

Tarzicije je s drugim mladićima, zaposlenima kod Božje službe, stanovao u skromnoj kući jednog starog svećenika u blizini Viminala.

Dok je sunce zapadalo iza Janikula, s druge strane Tibera, imala je početi večernja molitva. Uzbuđene su lastavice ispunjale nebo čudnim krikovima.

»Koliko vremena ćemo još moći ovako moliti?« To pitanje nitko nije smio glasno postaviti, ali svatko je tako

govorio slušajući uznemiravajuće glasine iz carskog Palatina.

Najednom jedan mladi čovjek, sav zadihan, prestrašena lica uđe unutra.

– Careva je naredba izdana. Car je izjavio, da svi moraju priznavati rimske običaje. Biskupi i svećenici moraju žrtvovati rimskim bogovima i carevima«.

– Ako neće poslušati, slijedit će smrt, reče stari svećenik tihim glasom. Smrt ili progonstvo.

Dakle, bit ćemo protjerani iz Rima mi, Isusovi svećenici. Ne preostaje nam drugo nego da se skrivamo po Rimu, da ne ostavimo kršćane, da ne budu kao stado bez pastira... Da li je išta izričito rečeno u carevoj naredbi o vjernicima?

– Samo ovo: *Zabranjeno je skupljati se i ulaziti u groblja. Tko prekrši ovu zabranu, bit će osuđen na smrt.*

Ove zadnje riječi značile su bilo smrt u mukama, bilo osudu na prisilne radove u rudnicima soli ili metala, gdje je život kažnjenika bio nalik dugoj smrtnoj muci.

Ali to za nas znači kraj okupljanja, kraj Božanske Žrtve, kraj službe za naše pokojnike. Dosad nam nije bilo zabranjeno štovati svoje pokojnike. Naša groblja bila su naša, naše vlasništvo, jer su zakonito izgrađena uz dopuštenje vlasti.

Svećenik se pribrao i reče:

– Ne bojmo se. U ruci smo Božjoj! Bog je gospodar života i smrti. Nećemo prestati sa službom Božjom. Klanjat ćemo se Bogu i služiti mu pokazujući svetu Žrtvu i primajući Tijelo i Krv Kristovu. Iako su kršćanska okupljanja zabranjena, ipak ćemo se i dalje okupljati, jer

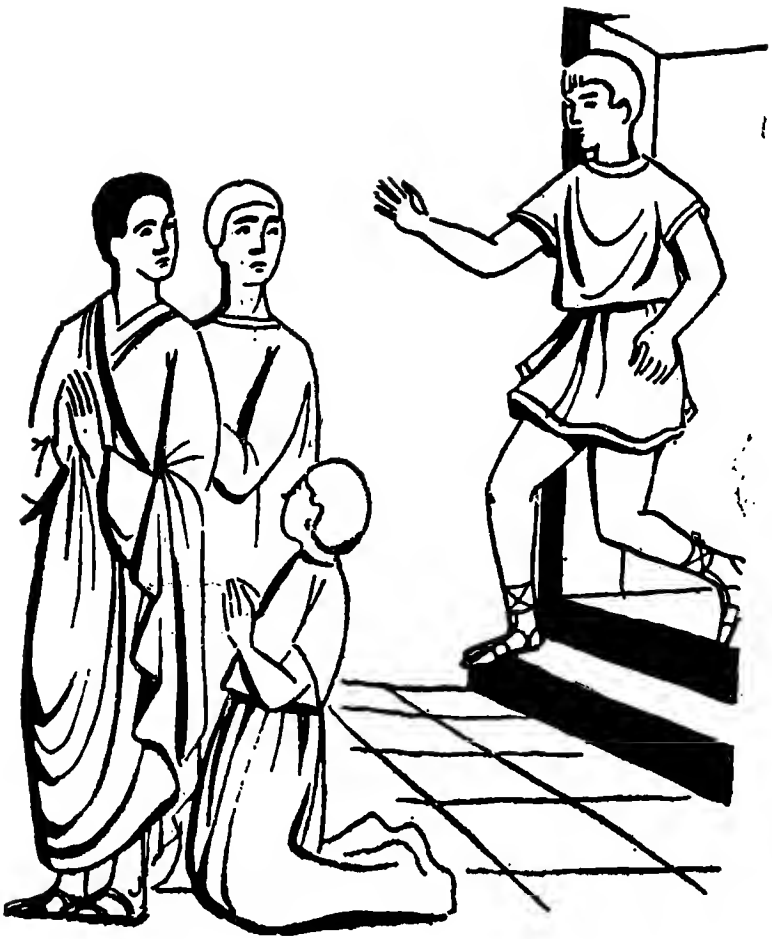

ako trebamo biti podložni vlastima, ne možemo se pokoravati nepravednom zakonu. Valjda će naš zajednički Otac, papa Stjepan, naći načina, kako ćemo sačuvati vjeru.

Cijelu noć zajednički su molili tražeći od Boga hrabrost u trpljenju za svoju vjeru.

Carska naredba stupila je odmah na snagu i kršćanske su kuće bile izložene špijuniranju. Kršćani se nisu skrivali. Ohrabreni mirom prijašnjih godina, naklonošću koju je na izgled pokazivao car prema Kristovoj vjeri, otvoreno su obavljali bogoštovlje. Lako ih bijaše prepoznati po načinu života, po skromnosti kršćanskih žena, koje nisu upotrebljavale pomade, nisu nosile dragocjene nakite, nisu spominjale idole poput neznaboškinja. Što se tiče crkava i groblja, stražari su branili pristup u njih. Dakle, nije bilo moguće organizirati bilo kakvu vrstu okupljanja.

Kružili su glasovi da je papa Stjepan napustio Rim. Među vjernicima je zavladalo zaprepaštenje. Molili su sami ili u obitelji ili u manjim grupama (jer su izbjegavali da ih neprijatelj otkrije)... Svećenstvo i pomoćno osoblje Oltara bijaše raspršeno iz razboritosti i tražilo je sklonište u različitim četvrtima grada Rima. Međutim, stari svećenik čuvao je Tarzicija uza se. Bio je siguran za mladića, koji bijaše hrabar i razborit iznad svoje dobi.

Te večeri, dva ili tri dana nakon carske odredbe, reče: »Idemo u Kalistovo groblje!«

Od prvog stoljeća, kršćani su mogli pokopavati svoje mrtve u prostranim grobljima izvan grada, kako je dopuštao rimski carski zakon, kako u Rimu tako i u svemu carstvu.

Kraljica puteva bila je Apijska cesta, izgrađena 312. godine prije Krista. Ide u pravcu preko Lacija. Još se vide

ostaci grobova i hramova, koji su bili uzduž. Više kršćanskih groblja bijaše izgrađeno, ili bolje rečeno usječeno (jer su izgrađena pod zemljom), uzduž ove ceste. Prema imenu jednog takvog groblja *ad Catacumbas,* zovemo ih katakombama. Njihov ulaz imao je trijem od opeke, iz kojeg se ulazilo u podzemlje s galerijama ili hodnicima.

Pretpostavljalo se, da će ove večeri ulaz biti pod nadzorom. Ali je Tarzicije već znao, da su pod vladavinom Septimija Severa postojala neka groblja (osobito ono Kalistovo, gdje bijaše rezervirana kripta za sahranu papa) s tajnim ulazom, koji je povezan s napuštenim kamenolomima. U isto vrijeme hodnici su bili ograđeni zidom, stepenice prekinute, da odvrate od traganja za nekim. To bijaše u Kalistovu groblju u koje je papa Stjepan mislio prenijeti »Kuću Crkve«, središte, centar svoje uprave. U pet katova nad hodnicima, odsječenih tako zvanim kubikulima kao nekom vrstom soba, koje su tvorile raskrižja, gdje su uglavnom bili grobovi mučenika, bilo je za Crkvu moguće, da se utvrdi, da se sakrije, da preživi do kraja progonstva.

Nezapaženi u mnoštvu, svećenik i akolit Tarzicije prešli su preko Kapenskih vrata. Na desnoj strani od njih dizala su se velika topla kupališta (terme) cara Karakale, a mogla su primiti 1500 kupača. Tu su i kule za obranu Rima...

Apijska cesta bijaše ispresijecana kolima, jahačima i pješacima. Rimljani su rado putovali. Bogataši su sa sobom imali sluge i sluškinje, nosili su namještaj, dragocjene predmete tvoreći prave karavane. Među mnoštvom dva putnika, siromašno odjevena bila su nezapažena. Više puta su se okretali i nitko ih nije slijedio...

Trebalo se sagnuti, na rukama i koljenima provući se kroz dugi uski prolaz čiji je otvor bio skoro nevidljiv

svakome, koji ga nije dobro poznavao. Slijedio je dugi hodnik, uzak, ali dostatno visok, da se u njemu moglo komotno stajati. Napokon stigoše svećenik i Tarzicije unutra u podzemno groblje.

Tarzicije dobro poznavaše te hodnike i grobove, raspoređene u udubinama uzduž zidova. Većina su *loculi,* pravokutne udubine, zatvorene pločama od pečene zemlje ili mramornim pločama. Označena su imena i dob pokojnika, nekoliko riječi u pohvalu ili češće riječ nade u vječni život i vječnu radost.

Vivas (da živiš, *Vives* (živjet ćeš), *Vivis* (ti živiš), pisalo je na mnogim grobovima. ili *Vivas inter sanctos,* Da živiš među svetima! Sa sidrom, znakom nade; palmama, znakom nebeske nagrade; golubovima, znakom mira. Sve to bijaše ispisano i naslikano po zidovima. Tim kršćanima, tako blizima Bogu, smrt nije izgledala nešto previše žalosno. Smrt im bijaše prijelaz iz jednog života u drugi i to bez kraja.

Mala svjetiljka čije je svjetlo podrhtavalo u tami, u grobljanskom mraku pod zemljom, podržavala je molitvu.

Nova okuka pokazivala je hodnik rasvijetljen svjetiljkama od gline, čije svjetlo pomaže da se vide slike na svodovima: ptice, koje zoblju grožđe, a predstavljaju duše koje uživaju rajske slasti. Jona, koji bijaše u ogromnoj ribi, podsjeća na uskrsnuće; Umnožavanje kruhova, dobri Pastir, Pričest, Krštenje... Posvuda se skoro vide ribe, čije se grčko ime ikhthys sastoji od početnih slova riječi, koje znače: »Isus-Krist, Sin Božji, Spasitelj«.

Među onima, koji počivaju u ovim grobovima, ima mnogo mučenika. Među njima ima i takvih koji nisu bili kršteni, a sada su u nebu, koje su zaslužili krštenjem

krvlju. Za sve one, koji su te večeri bili u podzemlju, okupljeni na molitvu, ti mučenici su kao velika vojska zaštitnika. Uspomena na borbe mučenika, sigurnost njihove sreće i njihove slave, pružali su hrabrost i snagu srcima i pozivali ih da slijede put Kristov.

Vrlo mala grupa sastala se u Lucinijevoj kripti. Papa Stjepan i njegovi dakoni. Biskup Rima naglo je ostario. Događaji su ga pogodili u srce i razorili njegovo krhko zdravlje.

Međutim, on je opominjao i savjetovao svoje dakone i svoje vjernike, da neprestano mole, da se uzdaju, da sačuvaju dušu u miru i ljubavi. Treba moliti za progonitelje i ubojice. Bog će, možda, rasvijetliti njihove duše i pomoći im da se obrate...

Oltar je uređen za Svetu Misnu Žrtvu. I, bez sumnje, više prisutnih moglo je tu biti bez straha, gdje se ni u koga nije sumnjalo, nitko ni od koga tu nije bio ugrožen... Te večeri, svi, koji su tu bili na okupu, nisu se bojali smrti.

Čuvari prilaza nisu ni slutili, da se u podzemnom groblju nalaze kršćani. Najglavniji dio starog groblja u podzemlju izgledao je zatvoren i zazidan kao grobnica.

Ali uvijek je postojala mogućnost izdaje. Treba neprestano misliti na muku Kristovu i na Judinu izdaju. Ovo prikazivanje Isusove Žrtve za rimskog biskupa-Papu, za prisutne klerike i vjernike može biti zadnje.

Sad je Isus među njima. Kome su se svom voljom i razumom predali po krštenju, jer u to vrijeme, krštavali su se samo odrasli, pa se potvrda podjeljivala odmah iza Krštenja. Tako jedne noći Uskrsne ili Duhovske odricali bi se sotone i ispovijedali vjeru u Boga Oca i Sina i Duha Svetoga kao vjeru u uskrsnuće tijela. Sad je došao čas

da pokažu zadanu krsnu riječ i uz cijenu krvi, uz cijenu života.

Titrajuće svjetlo s voštanih svijeća tek je neznatno osvjetljivalo lica vjernika. Ali Tarzicije, koga su svi poznavali, opazio je plemića Asterija. S druge strane, koja je određena i Sekunde. I jedna i druga posvetiše se Isusu i u očevoj kući živjele su životom, kao malo kasnije osobe koje su boravile u samostanima. Život su provodile u molitvi i djelima milosrđa prema bližnjemu. Možda su u sebi osjećale glas, da će samo godinu dana kasnije zasvjedočiti svoju ljubav za Krista dajući za nj svoje živote...

Te večeri Tarzicije nije držao voštanu svijeću kod Oltara, jer je tu dužnost imao drugi akolit mjesto njega, dok je on bio uz Agapita, jednog od đakona, koji je trebao dijeliti Pričest pod prilikama vina. Već je Papa Stjepan izlomio posvećeni Kruh i vjernici su se približavali da prime Tijelo Isusovo i Krv Isusovu.

Ovaj put, više nego prijašnjih nedjelja, kad nisu bili ni od koga ugroženi, dolazile su im u pamet Isusove riječi, koji je svima koji su primili Njegovo Tijelo i Krv obećao uskrsnuće i život vječni! Nosili su Boga u svom srcu. Boga, Isusa Krista, koji ih neće napustiti. Njihova lica bila su preobražena kao da im je Kristova prisutnost duše napunjala radošću samog Raja.

Tarzicije mišljaše: »Nitko mi ne može oteti Boga. On je u meni, ja mu govorim, a tu je on, koji me čuje kao što je nekoć slušao pitanja svojih apostola. I on mi odgovara i veli, da me ništa osim grijeha ne može od Njega rastaviti... Ali u tom času Bog je prisutan u srcu svakoga od nas i svi smo jedno u Bogu... U nama je Bog, koga ljubimo, u nama je Bog, koji nas ljubi!«

Još nikad mu ova misao nije izgledala tako jaka. Izgledalo mu je kao da se nalazi sa svim drugim kršćanima, s ljudima i ženama i djecom, sa svom kršćanskom braćom i sestrama Rima, sa svima u pokrajinama i možda na granicama barbarskih zemalja. Dolazit će i drugi, uvijek novi, tako da se podzemna bogomolja širila do neizmjernosti... Sve su se te duše hranile Kristom, blagujući njegovo Tijelo i Njegovu Krv, sve su išle prema vječnom životu, i čineći dugi lanac kao u procesiji, bile su jedna Ljubav do kraja svijeta. Ta božanska Ljubav, taj život koji nikad neće prestati, dolazio je od Euharistije. Da ne bi bili skršeni u napastima i mukama njegovi sljedbenici na zemlji, Isus im se sam darovao i darivat će se uvijek svima, koji budu k Njemu dolazili čista srca...

Zanesen onim, što je predviđao, Tarzicije ispunjaše svoju službu s toliko točnosti i poštovanja. Ali kao što su putnici u Emaus, nakon susreta s uskrslim Isusom, tako je i on osjećao, kako mu srce plamti u grudima.

Na svodovima podzemne bogomolje u Kalistovu groblju, isticali su se simboli Euharistije; kruh i vino, što je predstavljalo Krista. U prostoru, koji je najbliži papinoj kapelici, nalazila se slika, koja je predstavljala ribe i kruhove, a podsjećala je na Euharistiju, kao što su kruhovi u Evanđelju, koji se mogu umnožiti i davati svima dušama dobre volje da ih čuvaju za život vječni.

Posvećen Kruh je podijeljen u Pričesti prisutnima, Kalež je prazan. Ali potreban broj posvećenog Kruha nosili su bolesnicima i zatvorenicima, a bilo je dopušteno čuvati ga i u vlastitim kućama, jer u bogomoljama se nije smjela pohranjivati Presv. Euharistija iz bojazni od oskvrnuća. Nakon zahvale za prikazanu Žrtvu i primljenu Pričest slijedila je zahvala i razlaz...

• •

Tarzicije je čekao. Oko Pape su đakoni, njih sedam. Sve ih je Tarzicije dobro poznavao i svima se divio. Oni su mu katkad pokazivali da imaju u nj pouzdanje i povjerenje. Tarzicije priželjkivaše da i on jednog dana postigne istu službu kod Oltara i u Crkvi uopće. Iz sve svoje duše želio je Isus jednog dana služiti u svećeništvu, da Bogu mogne dovoditi druge duše, rasvjetljivati ih Božjom riječi, učiti ih vjerskim istinama, čistiti ih i izgradivati sakramentima... Dok je tako razmišljao, podrhtavao je od uzbuđenja u svojoj nutrini.

»Hoću li biti dosta čist, gorljiv, vjeran da Ti služim, Bože moj? Želim da bi sav moj život bio molitva, trajni razgovor s Tobom, o Bože, jer Ti si svuda prisutan. Da svaki dan za nas bude blagdan. Želio bih, da sav moj život bude jedna žrtva, jer iako sam slab i neznalica, sve što imam i sve što jesam, sve Ti dajem, moj Bože...!«

Međutim, dok je Papa odlazio, đakon Agapit se približio Tarziciju pružajući mu srebrnu posudu s vrpcom, da je stavi na vrat ispod gornje odjeće, a u njoj su bile svete Hostije.

– Mnogo je naših pozatvarano. Potrebno je da se probiješ u Tulijanij, da ih utješiš i ohrabriš hranom božanske Euharistije. Nekoliko novčića pružit ćeš tamničaru da te pusti unutra u tamnicu. Ali budi mudar i pazi se. Budi razborit i snalažljiv. Ne zaboravi, da nosiš Tijelo Isusovo, da nosiš Boga pod prilikama kruha. Čuvaj se, da ne bi neznabošci došli do Njega i pogrdili Ga.

– Pazit ću na to, uz pomoć Božju.

Trebat će mnogo opreznosti. Papa Stjepan morao bi naći sigurnije sklonište, da ne padne u ruke neprijatelja... Tarzicije nije više ni na što drugo mislio, nego na Isusa

prisutnog u Hostijama, koje je nosio zatvorenim kršćanima u neprijateljskoj tamnici.

POSJET ZATVORENICIMA

Tarzicije se našao bez teškoća u Gradu s mnoštvom seljaka, koji su nosili košare s povrćem, jajima, kokošima i pilićima. Čuvari nisu previše obraćali pažnju na taj siromašno odjeveni svijet. Nitko nije ni pomislio da kroz to mnoštvo prolazi Isus, skriven bolje nego u betlehemskoj štali i da će jednog dana oholi Grad pripadati Njemu potpuno...

Tarzicije nije mislio ni na što drugo nego da što uspješnije ispuni svoje poslanstvo, misleći na one, koji, utamničeni nakon carske izjave, žalosni i jadni mogu izgubiti nadu i hrabrost zbog nepodnosivih uvjeta u tamnici. Careva izjava nije zabranjivala posjet zatvorenicima. Koliko god su rimski poganski zakoni bili okrutni, dopuštali su roditeljima i prijateljima da posjećuju osuđenike i da im donesu malo hrane. Tako za vrijeme cara Trajana, dva đakona iz Kartage mogla su za nekoliko sati dnevno olakšati muke Perpetui, Feliciti i drugima. Izbavljali su ih iz njihova zagušljivog dijela zatvora, zadržavali se s njima neko vrijeme u širim i zdravijim prostorijama potplativši tamničke čuvare.

Skromno obučen, Tarzicije se žurio da što prije stigne u zatvor. Mnoštvo naroda prolazilo je preko starog Foruma do Kapitola. Na području brežuljka nalazio se Tulijanij, kasnije nazvan Mamertinska tamnica, koja je dugo vrijeme služila kao jedini zatvor u Rimu.

Tarzicije, ne mičući usnama, molio je u svom srcu za progonjene i za one, koji će toga dana ili sutradan biti uhvaćeni i utamničeni. Oko tamnice bijaše živo. Siromašni svijet s nekoliko starijih žena u mnoštvu

približavao se čuvarima tražeći dopuštenje za ulazak u tamnicu. Pružili su čuvarima nešto sitneža, da bi malo ublažili sudbinu jadnih kršćana, koji su uhvaćeni i utamničeni. Tarzicije se žurio, pružio čuvaru novčić i zamolio da može posjetiti neke zatvorenike.

– O, tvoji su prijatelji kršćani! Reci im da ne budu tvrdoglavi. Da se pokore zakonu. Da budu kao i svi ostali. Da žrtvuju bogovima. Mogu se uz to klanjati i svom Bogu...

Tarzicije se nije upuštao u raspravu. Prije svega, želio je ispuniti svoju zadaću. Čuvar je izgledao nenasilan čovjek i pustio Tarzicija da bude sam sa zatvorenicima.

Bio sam u tamnici, i posjetili ste me... Doći u tamnicu, u taj zatvor, tješiti braću, to bijaše jedan od najsigurnijih načina prave ljubavi prema Isusu. Sam Isus bijaše s Tarzicijem, da donese mir i snagu onima, koji su mogli pomisliti da su od svakog napušteni.

U tamnici bijaše nesnosna vrućina, zagušljiv zrak, u mjesecu kolovozu, kad je u Gradu i na slobodi bilo nesnosno. Utamničenici većinom bijahu svezani lancima, bez čista zraka, u nečistoći skučenih prostorija. Vani, na slobodi, svijet se sklanjao od vrućine u hlad, imao je svježe vode, koja je vodovodom dolazila s planina. Tu, u tamnici, u mraku, u tami, zagušljivi zrak gušio je siromašne kršćane, da su jedva mogli podnositi njegovu težinu.

Tulijanij bijaše tamnica, iskopana u pećini. Tu je od gladi umro numidijski kralj Jugurta.

U gornjoj su prostoriji, čiji su zidovi i svod bili sagrađeni od ogromnih stijena koje se još vide, kako se drže, podnosili muke sveti Petar i Pavao, prije nego ih osudiše na smrt. U vodi, koja se nalazila u toj tamnici,

prvak Apostola krstio je svoje tamničare, koji poginuše za svetu vjeru i pridružiše se Petru u mučeništvu.

Teško bijaše podnositi muke u tamnici, ako su dugo trajale. Mnogi su umirali u nesnosnoj vrućini i zagušljivom zraku. Tako bijaše za cara Marka Aurelija kršćanina i drugdje.

– Vratit ću se brzo, reče čuvar, pomažući Tarziciju da side među patnike u tamnici.

U tami je Tarzicije jedva što vidio kako treba. Unutra je našao kršćane i katekumene (pripravnike za krštenje), što su ih prijavili vlastima susjedi-neznabošci i otpadnici od vjere, jer se nisu pokorili carskoj naredbi, da se ne okupljaju na službu Božju po grobljima i bogomoljama. Čekali su osudu. Ili smrt ili prisilni rad u rudnicima. Radije bi izabrali smrt u mukama, jer muke u rudnicima bijahu zaista nesnosne i dugotrajne.

Poluglasno izgovarajući ime Isusa Spasitelja, Tarzicije se predstavljao svima. Krštenima je pružao Isusa pod prilikama kruha i svi su se nahranili nebeskom hranom. U velikoj potrebi Tarzicije zamjenjuje đakona! Pričešćuje utamničenike, tješi ih i hrabri u njihovoj nevolji. U tišini zahvaljuju Isusu, koji ih je posjetio i nahranio nebeskom hranom. Neki su plakali od radosti. Nebo je ispunilo njihove duše. Nebo ih čeka ako ustraju u vjernosti Bogu, kako je obećao Krist.

– Uskrsnut ćemo, reče jedan od njih. Bog nam je došao. On će nam dati snagu da ustrajemo.

Smrt je samo prelaz iz zemaljskog života u vječni. U vječno svjetlo! Katekumeni, pripravnici za krštenje, nisu mogli primiti Tijela Kristova, ali i oni su stekli snagu u blizini presv. Sakramenta u tim groznim okolnostima.

Koraci čuvara tamnice prekinuše tišinu. Tarzicije bijaše primoran otići. Mislio je što prije opet doći i donijeti utjehu ojađenim u groznom mraku, ali bit će kako odgovorniji stariji odrede.

– Da li će se opametiti, upitao je stražar, čuvar zatvora.

– Siguran sam, da neće znijekati svoju vjeru u Isusa Krista, ma što god se dogodilo, reče Tarzicije!

– Dakle, ti si kršćanin kao i oni. Budi pametan! Zlokobni su dani za kršćane. Neki su umrli kod Salarijske ceste. Bili su u groblju živi zazidani. Bilo je i mladih osoba među njima, čak dvoje tek vjenčanih. Izgubiše život!

– Naći će život vječni!

Zahvališe čuvaru za uslugu, Tarzicije se uputio kroz tzv. Svetu ulicu.

– Bože moj, ti ih ljubiš, Ti si im dao mir. Jednog dana u Tebi ćemo svi biti sjedinjeni... Svi ćemo se okupiti oko Tebe...

Tako je Tarzicije razgovarao s Isusom provlačeći se kroz mnoštvo... Vika i smijeh: Poznam ga, on je od...

On se okrene, što bijaše sigurno nerazborito, ali nije mogao prepoznati nikoga u mnoštvu. Jesu li govorili o njemu? Da li o kršćanima? Možda se te riječi odnose na nekog Židova? Ili na nekoga drugoga?

Smijeh se nastavio. Čuje opet glas: Sigurno! Izgleda da nose sa sobom svoje Tajne... Tarzicije se žurio kroz mnoštvo. Kad se okrenuo, ne bi li opazio kakvog progonitelja, nitko ga nije slijedio. Na to mu dođe pomisao, da ga nije strah pokolebala. Da nije izgubio hrabrost u svojoj službi?... Uza nj nije bilo više svetih

Hostija, svetih *Tajni*, koje traže neprijatelji, da ih pogrde...

– Isuse, nek se vrši Tvoja volja. Spreman sam dati svoj život za Te! Napokon susrete đakona Agapita, koji mu reče, kako su kršćani u svom tajnom podzemnom skloništu, gdje su se skupili na prikazivanje svete Žrtve bilo nerazboritošću bilo izdajom otkriveni. Carska policija je zatvorila ulaz i tako su svi izginuli pod zemljom

– Stigli su u nebo i okrunjeni mučeništvom, gdje nas čekaju! Ne znamo ni dana ni časa, kako veli Evanđelje, kad će se tako i nama dogoditi, ali moramo biti spremni. Iz razboritosti, papa Stjepan napustit će ove noći Kalistovo groblje da nađe sklonište negdje u Rimu, na sigurnijem mjestu... Njegovo zdravlje je narušeno i on je već odredio svog nasljednika, prvog đakona Siksta. Neki svećenici nastanit će se pod zemljom, u Kalistovu groblju, ali neće biti slavljenja Euharistije do nove obavjesti.

Sami će biskupi prikazivati svetu Žrtvu i to samo nedjeljom. Drugih blagdana tada nije bilo osim Uskrsa i Duhova. Običaj bijaše slati Euharistiju po đakonu ili akolitu svećenicima drugih crkava, gdje se nije prikazivala sveta Žrtva.

Unatoč žestine progona protiv kršćana, treba uvijek nastojati nositi svete Tajne braći u nevolji. Neki su pobjegli izvan Rima, a neki su uhvaćeni. Treba puno razboritosti, kako bi ostali među braćom da im pružaju pomoć i hrabre u nevoljama. Ti ćeš nam, Tarzicije, biti vrlo koristan u tome, jer zbog tvog mladenačkog izgleda, manje ćeš biti upadan neprijateljima...

U tom času Tarzicije se sjetio uznemirujućih riječi čovjeka iz mnoštva, ali, eto, nitko nije išao za njim. Možda su se one riječi neprijatelja odnosile na nekoga drugoga.

Sam je sebi prigovarao da se bio prepustio strahu, pa reče: Spreman sam svjedočiti za Krista. Budući da nemam kod sebe svetih Hostija, mogu izgubiti samo svoj život...

– Ali nije pametno dopustiti nekorisno ga izložiti opasnosti. Pazimo uvijek na oholosti i nepromišljeno samopouzdanje. Sam sveti Petar zaklinjao se, da neće zanijekati Isusa, ipak ga je zanijekao tri puta brzo nakon toga... Ipak je postao prvak apostola i stup Crkve. Ne smijemo misliti da smo jači i sigurniji od njega. Treba sve raditi razborito.

Tako su se hrabrili potiho. Vrućina je prorijedila prolaznike. Besposlenici su se sklonili u hlad, trgovci su kunjali uz svoje košare. Neka sjena pokaza se pred daščarom, pa dakon s prstom na usnama upozori na šutnju. Možda je to koji špijun, tko zna!? Neki čovjek srednjeg rasta, ni star ni mlad, zaustavi se, kao da bi htio u trgovinu. Bez posebnog interesa pogledao je dvojicu nepoznatih, koji su tažili glad kruhom i maslinama, i zatim se udalji nehajno. Dakle, ne bijaše opasan...

Treće nedjelje u kolovozu bijaše sveta misna Žrtva u velikoj tajnosti u jednoj kršćanskoj kući usred Rima. Već se govorilo o pogubljenjima i deportacijama, progonstvima na prisilne radove. Stari car, kojim je potpuno vladao njegov ministar Makrijan sa svojim magičarima, nije ništa mislio nego da što okrutnije postupa s kršćanima.

Nakon slučaja na Salarijskoj cesti carska je milicija pojačala stražu oko groblja, kako bi pronašla tajna skrovišta kršćana. Sumnjala je da se kršćani skrivaju u podzemnim grobljima, posebno u Kalistovu groblju, znajući, da su se okupljali baš na tom mjestu. Ali kršćani se više nisu približavali. Đakoni i akoliti bili su oprezni, da im se ne uđe lako u trag.

Videći na Papinu licu sve veću slabost zbog starosti i bolesti, ni kler ni vjernici nisu mogli suzdržati svoje suze.

– No, djeco moja, nemojte se žalostiti. Ja sam samo siromašni čovjek, sredstvo u Božjoj ruci. A kad je jedno sredstvo istrošeno i neupotrebljivo, Bog uzima drugo. Bog je uvijek tu. Sjetite se, što je rekao: *Neću vas ostaviti kao siročad!* Hrabro, budite mirni, jer Isus je sa svojom Crkvom do kraja svijeta.

Stjepan I., Papa malo poslije toga umre...

Svećenicima, koji nisu mogli napustiti svoja skloništa, običnim vjernicima i zatvorenicima nosit će se Pričest.

Svaki od sedam đakona i nekoliko akolita uzeli su svete Hostije, skrivene kao i uvijek u srebrnim kutijama, koje su nosili na putovanje kako bi se osigurali na kopnu

i na moru. Ali to putovanje bijaše opasnije, jer su se mladi ljudi morali čuvati usred neprijateljskog Rima...

Tarzicije, još ovaj put bijaše izabran između akolita za divno poslanstvo. Kao i uvijek, uzeo je božanski dar s posebnim poštovanjem.

Prije nekoliko sedmica mogli su klerici mirno krstariti po Gradu jedino pazeći da ne budu izvrgnuti podrugivanju zbog svetih Tajni koje su nosili, a sada se trebalo bojati od oskvrnuća tih Tajni, pa ih je ta misao silno zaokupila. Dakle, Isus se morao skrivati i bježati kao u vrijeme kralja Heroda...

Još je noć, ali se već čuju pijetli. Pomislio je Tarzicije na Petra, koji je zanijekao Isusa. Sjetio se i đakonskih riječi. Ne smije precijeniti svoje snage!

– S Tvojom pomoći, Isuse, sve ću moći, iako sam ne mogu ništa! Nemoj me ostavit samoga... Ili, Isuse, Ti si tu uz moje srce i neprijatelj ne može ništa protiv Tebe. Tako je u sebi govorio Tarzicije...

Brzo je koračao do Kapenskih vrata, koja odavno ne označuju kraj Grada. Iza sebe ostavio je ostatke starih zidina. Kasnije će car Aurelijan izgraditi nove zidine, iako tim neće biti potpuno utvrđena predgrađa. Već se nebo zabijelilo i zvijezda je nestajalo, osim pastirske zvijezde, koja se zove Svjetlonoša. Ona je podrhtavala poput rosne kapljice na nebeskom plavetnilu.

Tarzicije je iza sebe ostavio Apijska vrata, Martov hram... Žurio je sporije, poput putnika koji koristi jutarnju svježinu. Mazge, konji i kola se mimoilaze, dok se Tarzicije uklanja prema kraju uz drveće i grobove.

Ali nije on sam. U tišini izriče svoju ljubav prema Isusu, svom Bogu, velikom Gostu, koji je uz njegovo srce. Tarzicijeva je duša u klanjateljskoj i zahvalnoj molitvi.

– O Isuse, Kruše Života, molim Te, da budem dostojan kršćanskog imena u svim prilikama i neprilikama!

Pričešćen je i Bog je u njemu. Nosi pričest starom svećeniku, koji ga je čuvao, izgradivao i privezao uz oltarsku službu...

Netko je koračao baš iza njega, kao da ga ti koraci prate... Okrenuvši se, ugleda čovjeka, koji je bio kao i mnogi drugi, ni star ni mlad, skromno odjeven i koji ničim nije privlačio pažnju. Toliko je prolaznika Apijskom cestom u tim jutarnjim ranim satima. Taj dan usred mjeseca kolovoza bit će sjajan kao i ostali. Suha trava okolo blista poput srebra. Tarzicije promatra zid od cigle nad ulazom u Kalistovo groblje. Eno kacige na glavi čuvara...

Trebalo je proći ispred vojnika tako kao da mu je svrha puta daleko od tog mjesta. Iza dugog zavoja približio se jedva zapažljivom ulazu k tajnom podzemnom hodniku. Svoj ogrtač Tarzicije nekako privuče k prsima, kao da nešto čuva. Prije svega treba sačuvati od oskvrnuća svete Tajne! Srce mu se stezalo od straha na pomisao, da bi pogani mogli pogrditi Isusa pod prilikama Kruha. Treba to bezuvjetno izbjeći! Uvijek mu je to uspjelo dosad.

Vojnici okupljeni pred trijemom gledali su okolo nezainteresirano, kako je izgledalo, ali najednom jedan od njih požuri i zapovijedi Tarziciju da stane.

Iako je osjetio u sebi uznemirenje, skupio je svu snagu, svu hrabrost i gledao ga je mirno.

– Odakle dolaziš i kuda ideš, upitao je Tarzicija.

– Dolazim iz Grada i idem posjetiti jednog prijatelja!

Neki čovjek se u tom času stvorio pokraj njega i reče:

– On dolazi iz neke kuće, u kojoj se skrivaju kršćani i želi ući u groblje. Više puta sam ga susreo u Rimu. Vidio

sam ga na Forumu i u trgovini češljača vune i znam da je išao u Tulijanij. On je zadužen u nekoj tajnoj službi.

– Što ti tražiš ovdje? Da se nisu i drugi sakrili u ovom podzemlju?

– Sva su vrata na očima čuvara, reče jedan vojnik. Oni će unutra umrijeti od gladi. Možda im nosi hranu?

Tarzicije je protrnuo. Ovi ljudi nisu svjesni da su blizu istine i kakvu Hranu čuva on uza se...

– Ne vjerujem, reče špijun. On bi htio sakriti neko blago, koje ćete naći ako ga pretražite...

– Što nosiš uza se?

Tarzicije ne odgovori ništa na to pitanje. Ako prizna, pogani će bijesno navaliti da pogrde Tijelo Kristovo...

– Špijun reče da sigurno nosi nešto, što kršćani nazivaju svete Tajne. Komad kruha kao što je i drugi kruh, a oni tvrde da je to njihov Bog! Sigurno se radi o nekom čaranju. Oni se služe tim kruhom u magijske, vračarske svrhe i eto od čega dolazi nesreća na Rim!

– Daj nam taj kruh, zapovijedi nadglednik straže.

Dakle, došao je čas. Čas, kojeg se uvijek bojao. Ne zbog sebe, nego zbog svete Hostije! Pomislio je: »O Bože, moj život nije ništa, ali radi se o Tebi! Zar ću Te izdati i predati ovim pobješnjelim psima?«

Napevši sve snage, prekrižio je ruke na svojim prsima, držeći čvrsto svetu posudu.

– Daj nam taj kruh, ako ne želiš umrijeti, poginuti!

Jedan se putnik zaustavi u znatiželji, zatim još jedan, pa treći... Okupila se dušmanska grupa grozeći se, prijeteći i vrijeđajući kršćanskog mladića.

Ali Tarzicije je neočekivanom snagom branio svoje Blago. Bez micanja usnama, ali svom dušom molio je i zazivao Boga u pomoć. Dijelovi psalama, koje je često slušao za vrijeme službe Božje, dodoše mu sad na pamet.

»Zovem Te u času tjeskobe, Bože... Bože ljubavi i smilovanja, pogledaj na me i smiluj mi se... Okružili su me dušmani. Bože, dođi mi u pomoć.«

– Vidite da on ima uza se čarolije, povika jedan čovjek. Je li moguće da ne možete doći na kraj s jednim mladićem?

»Gospodine, molio je Tarzicije, daj da pobijedim.«

Tarzicije zazivaše Boga, da mu dade pomoć i pobjedu.

Ipak, obuzeo ga je strah, da bi Isus mogao pasti u ruke bijesnih neprijatelja kao za vrijeme svoje muke, ali ustrajno se opirao, iako su po njemu padali teški udarci. Nikakva sila neće mu rastaviti prekrižene ruke na prsima!

– Pustite, reče podoficir, mi ćemo ga povesti i vidjeti, što je kod njega.

Špijun se okrene prema neprijateljskoj grupi i reče: Vidite, kako je magija tih ljudi jaka!

– Netko poviče: Smrt kršćaninu!

Bačeni kamen pogodio je Tarzicija u čelo, ali on ne pada još na zemlju. Iz srebrne kutije na prsima dobivao je nadnaravnu snagu. Snagu stvarno prisutnog Krista. Udarci padaju sa svih strana po Tarziciju, a on se drži kao da ništa ne osjeća.

Svaki bačeni kamen pogađa Tarzicija i on je već sav u krvi. Kako se još može držati na nogama?

– No, poviče jedan glas, zašto puštaš, da budeš ubijen nizašto! Ono što skrivaš, uzet ćemo čim umreš. Predaj, što skrivaš i bit će ti pošteđen život. Ta još si mlad!

– Ne, nikada! Nikada!

Kako li je smogao još snage, da tako odgovori?!

– Tvoje Tajne ćemo pronaći!

– Ne, nećete ništa pronaći!

Tako je sigurno to izrekao, kao da mu je sam Isus tako jamčio. Da, to je zaista Isus, koji govori u tajnosti njegova srca: »Hostija će izmaknuti, da ne upadne u ruke bijesnim neprijateljima kršćana.«

Dakle, Tarzicije ima umrijeti kao Stjepan, đakon jeruzalemski, prvi mučenik. Gledao je Stjepan otvoreno nebo i slavu Božju, koju je očekivao. Tarzicije ima trajno osjećaj Božje prisutnosti. Nije izdao, nije predao svog Boga, svog Isusa... Borio se do zadnjeg daha. Bog će sada dovršiti borbu. Sveci Tarzicija čekaju u visinama. On je ostavio i oca i majku, braću, sestre, sve...

Napokon je pao. Ali i pobijedio... Sve je svršeno.

To je pobjeda!

Zahvaljujte Bogu, jer je dobar, jer je vječna ljubav Njegova...

– Nešto govori, reče jedan od pogana, gledajući Tarzicijevo izmrcvareno tijelo pred nogama ubojica.

– Bez sumnje, zazivao je Boga, reče drugi, ali njegov ga Bog nije spasio!

– Pogledajmo sada njegovo blago, *njegove tajne*...

Zašto je dopustio da bude ubijen? Ludaci su ti kršćani...

Još tople ruke mučenika raširiše ubojice, poderaše tuniku. Tarzicijev ogrtač, iskidaše lance s kutijom koju je

Tarzicije branio uz cijenu svoje krvi kad je pao u neprijateljske ruke. Osjećali su neki tajnoviti strah. Neki rekoše pribravši se:

– Treba kutiju otvoriti, treba vidjeti, što je u njoj!

Što će otkriti? Kakav li će biti taj kršćanski Bog, koji se može skriti u maloj kutiji?

– Otvoriše i ništa u kutiji...

– Baš ništa! Kutija prazna...

– Nije moguće. On se pretvarao da čuva kutiju, a sigurno je nešto drugo skrivao. Treba pretražiti njegovu odjeću...

– Ne nađoše ništa! Nije li Bog učinio čudo? Ili su *svete Tajne* iščezle ili su postale nevidljive!

Pogani, razočarani raziđoše se kud koji, a Tarzicijevo mrtvo tijelo ostaviše. To bijaše 15. kolovoza 257. godine!

Kršćani naskoro nađoše tijelo mladog mučenika i sahraniše ga u jednom privatnom groblju i to skoro potajno, jer je carska naredba zabranjivala kršćanima bilo kakvo okupljanje u grupama. Ali kasnije prenesoše mučenikove ostatke u Papinu kriptu.

Slijedeće godine, progonstvo bijaše još jače i sveti Siksto II., nasljednik Pape Stjepana, bijaše uhvaćen u Pretekstovim katakombama te ubijen s više đakona, dok je s njima prikazivao svetu Žrtvu Isusovu. U isto vrijeme svetog Lovru spališe živoga i on postade jedan od slavnih mučenika svete Crkve Kristove. Ali godine 260. umro je bijedno u ropstvu kod perzijskog kralja Sapora car Valerijan, grozni progonitelj kršćana, koji bijaše zarobljen i odveden u ropstvo.

U početku IV. stoljeća progonstvo se nastavlja pod carem Dioklecijanom. Pogiboše nakon mnogih muka tisuće kršćana, od kojih sveti Sebastijan, sveta Agneza, sveta Lucija... Zatim dođe na vlast car Konstantin i s njim nastupa mir za Crkvu, za kršćane, koji su mnogo prepatili u progonima prije njegova dolaska. Papa Damaz (366-384) sastavio je za svete kršćanske mučenike hvalospjeve, koji je umjetnički urezao u kamene i mramorske ploče. To je učinio i u počast mučenika Presv. Euharistije, svetog Tarzicija!

»Tkogod ti bio, čitaoče, zapamti jednaku zaslugu ovih dvaju mučenika za koje je Dumaz, rektor crkve, sastavio natpise nakon njihove nagrade. Židovski narod kamenovao je Stjepana koji ga je poticao da slijedi bolji zakon. On je pobijedio neprijatelja. Kao prvi, vjerni levita zaslužio je palmu mučeništva. Sveti Tarzicije nosio je Kristove tajne kad je zločinačka ruka pokušala da ih obeščasti. On se volio dati ubiti nego da pusti bijesnim psima Spasiteljevo Tijelo«.

Vjernici su častili mrtve ostatke mladog mučenika dolazeći pred njegov grob u podzemlju. Hodočasnici su se zaustavljali kod groba moleći i tražeći jakosti za svoju vjeru i ustrajnost, paleći kod groba svjetiljke tako da ulje stalno *gori pred izmučenim tijelom mučenika Tarzicija, koji je* izgubio život zemaljski da dobije vječni uz Krista.

Danas postoji u novoj četvrti Rima župa svetog Tarzicija, nedaleko od mjesta, gdje je poginuo krajem trećeg stoljeća.

Od Pape sv. Pia X. dopušteno je djeci, da ranije primaju Tijelo Isusovo u Pričesti. Čak je svima dopušteno, da se pričešćuju svaki dan, ako na duši nemaju smrtnog grijeha. Ako ga imaju, moraju ga prije Pričesti skinuti u iskrenoj Ispovijedi! Mogli bismo se zapitati, mali

i veliki, da li s dosta ljubavi i poštovanja i vjere primamo Isusa u Pričesti! Trebali bismo se zapitati, da li koji put s više poštovanja primamo kakvog zemaljskog gosta, nego Boga našega, *koji je za nas postao čovjekom, mnogo trpio i umro da* mi živimo!

Mislimo na svetog Tarzicija. Njegova ljubav prema Isusu – Hostiji bijaše tako velika, da je volio poginuti, nego dopustiti da neprijatelji pogrde presv. Euharistiju! Molimo ga, da nas nauči ljubiti Isusa kako treba, te čuvati u sebi Isusovu prisutnost, kako je on nosio Krista kroz ulice poganskoga Rima. Da Ga i mi uvijek nosimo u svojoj duši sa sličnom vjerom, nadom i ljubavlju!

Posebno bi svetog Tarzicija trebali zazivati dječaci, koji imaju čast biti poslužnici kod Oltara. To je njihov veliki zaštitnik! Kao i on, trebali bi s posebnom pobožnošću i poštovanjem paliti svijeće na Oltaru, nositi tamjan, misnu Knjigu i druge predmete kod Oltara. Trebaju biti svjesni da služe samom Bogu. Posebno, kad svećenika prate, kad on dijeli svetu Pričest. Da ne zaborave, da s njime prate Isusa Boga svoga, od kojeg se Tarzicije nije nikad udaljavao. Da mole svetog mladog akolitu mučenika, da budu uvijek vjerni Isusu. Mladi sveti mučenik će ih gledati s neba smiješeći se i moleći za njih milost kod Boga kako bi i oni stalno rasli u ljubavi Isusovoj. –

SADRŽAJ

Predgovor 5
Kod jedne Mise u Rimu 6
Svjedoci Kristovi 16
Kod rimskih siromaha 26
Careva naredba 34
Posjet zatvorenicima 47
Borba za nebo 54

PREPORUKA KNJIGA ZA DJECU I MLADEŽ!

F. Weiser, SVJETLO PLANINA. Pripovijest o neustrašivom dječaku Hinku koji uza sve teškoće ostaje vjeran svojim idealima.

S. Trench, POKOPAJTE ME U ČIZMAMA. Zanimljivo i primjerno nastojanje jedne kršćanske djevojke među drogiranima u Londonu.

M. Delly, LORDOVA GOLUBICA.

C. Kaufmann, SUVREMENE DJEVOJKE I LJUBAV.

N. Bakoš, PRIČE ZA DJECU.

J. M. de Reville, NEKA KRIST ISPUNI TVOJ ŽIVOT.

E. Gwerder, ROĐENDANI i IMENDANI.

– MLADEŽ S BOGOM (molitvenik)

– EVO ME GOSPODINE (molitvenik)

Ch. Schmids, PRIČA O MALOM HINKU.

E. Claes, ŠALJIVE I DIRLJIVE ZGODE ŽUPNIKA KAMPENSA.

PRILOZI ZA RAZNA SLAVLJA U CRKVI I ŠKOLI

SVETA BOŽIĆNA NOĆ (S. Belaj). Zbornik. Sadrži obilje članaka i pjesama na temu adventa i Božića. Može poslužiti prigodom recitala ili dočeka ponoćke.

BOŽIĆNA MELODRAMA (V. Cipriš). Note i tekst

GOSPODIN USKRSNU DOISTA (S. Belaj). Zbornik. Donosi brojne priloge, propovijedi razmatranja i pjesme na temu korizme i Uskrsa.

MAJKA. Zbornik IV (S. Belaj). Probrani članci i poezija o majci. Može poslužiti prigodom proslave majčinog dana ili kojom drugom zgodom.

PREMA DRUGOJ OBALI (A. Jakšić). Zbirka je to religioznih pjesama jednog od najvećih naših kršćanskih hrvatskih pjesnika.

PJESNICI NA KOLJENIMA (N. Pavičić). Jedinstvena antologija molitvenih pjesama naših i stranih autora. Dobro će doći za recitacije prigodom mnogovrsnih slavlja.

IGROKAZI – I – (I. Zirdum). Lako su izvodivi i na skromnim pozornicama.

IGROKAZI – II – (I. Zirdum). U pripremi za tisak.

IGROKAZI – III – (I. Zirdum). U pripremi za tisak.

RECITALI I SKAZANJA (različiti autori). Prigodom Nikolinja, Božića i drugih slavlja. U pripremi.

Najnovije

DOMINO-ALBUM – I –

TRAGOM ISUSA U SVETOJ ZEMLJI

Ovo je prvi svezak albumskog niza za djecu i mlade, koji će tako na zanimljiv način upoznati Isusov život u Svetoj zemlji i njegovo evanđelje.

Sadrži naznačene prostore za 144 sličice koje predstavljaju Isusov život i mjesta u Svetoj zemlji. Sličice su u boji. Svaka ima svoj broj da se znade kamo će se nalijepiti. Uz naznačene prostore za sličicu u Albumu stoje tekstovi koji tumače što sličica predstavlja.

I Album i sličice učenici mogu naručiti preko svoga vjeroučitelja, župnika ili izravno na našu adresu.

Pri ispunjavanju spomenutog Albuma učenici će upotpuniti svoje znanje iz vjeronauka, domoći se nekih pobudnih duhovnih knjiga i ući u nagradnu igru koja ih može silno obradovati lijepim nagradama.

Potanje o nagradama može se pročitati na trećoj stranici omota samog Albuma.

Vjeroučitelji i župnici mogu svojom organizacijom omogućiti djeci prognanika i izbjeglica da Album dobiju gratis.

Naša adresa:

Knjižnica
U PRAVI TRENUTAK
31400 ĐAKOVO, pp 51
Tel./fax: (031) 811-774